

fatningen af 1866 — det maa man jo se at faae klaret; thi det gjælder jo om, hvis det er muligt, at komme til at forstaa huannden, derpaa gaa i alt Fald mine Bestræbelser ud, jeg har intet andet Formaal med at tale her — vil jeg nærmest sære: Seg tror saamænd, at slet Ingen har den, slet Ingen. Det er ingen Kos for Forfatningen, men jeg har det Indtryk, at under ordinære Forhold ere vi meget nær ved det Punkt, at der Ingen er, der rigtig har Magten. Ja, det paastaas fra en Side, at det er Kongen, der har den, at Kongemagten er det Centrale i Forfatningen af 1866, thi Forfatningen er indskrænket monarkisk. Ja, det kan være meget rigtigt, den er monarkisk, det Ord kan man godt bruge, men det „indskrænkede“ er det, som er Hovedsagen. — Det er altid Tillægsordene, der ere det Vigtigste, ligesom Postscripta i Damerens Breve. Hvor store ere Indskrænkningerne, det er netop Spørgsmaalet. Indskrænkningerne ere aldeles efter den strengeste parlamentariske Forfatnings Forskrifter: Kongen kan ikke udstede en Lov, ikke røre en Skilling, ikke opkræve en Stat uden Repræsentationens Medvirking. Men saa er det jo begrebsmæssig ingen indskrænket monarkisk Forfatning. Man kan gjerne sige, at det er en monarkisk Forfatning, for saa vidt en Konge staar i Spidsen for Landet — det er saaledes ingen Republik — men tage vi Hensyn til Rettighedernes Udøvelse, saa viser det sig i Virkeligheden saaledes, at man er mere fristet til at sige, at det er en rent parlamentarisk Forfatning. Men vender man det saa om og siger, at det er en rent parlamentarisk Forfatning, saa kommer der igjen en Vanskelighed, thi med ren Parlamentarisme gaar det som med ren Monarkisme, at Magten i Virkeligheden maa udøves af En. Ligesaa lidt som man kan tænke sig en Magtens Deling i et Monarki, uden at det begrebsmæssig ophører at være et Monarki, ligesaa lidt kan man tænke sig den i en rent parlamentarisk Stat, thi saa ophører den at være parlamentarisk. Ved ren Parlamentarisme kan jeg ikke forstaa Andet end en Folkethingsparlamentarisme, og alle andre Arter af Parlamentarisme ligge udenfor min Forstaaelse. Landstingsparlamentarisme er en ren Absurditet (Monrad: Det er det, vi have). Ja, det er det, vi have, men det, vi have, er jo ogsaa absurdt. Man kan ikke bygge en parlamentarisk Forfatning paa et Thing, der er fremgaet af Klassevalg, Kongevalg og almindelig Valgret og saaledes ikke har nogen Udfigt til at samle en offentlig Mening om sig. Det er der heller Ingen, der vil paastaa. Saasnart man siger, at det er Landstings-

parlamentarisme, vi skal have, saa vil det ærede Medlem fra Middeksart (Monrad) strax faae at høre, at baade Regjeringens varmeste Venner og Landstingets ivrigste Beundrere sige: Nei, vi skulle ikke have Landstingsparlamentarisme, men Rigsdagsparlamentarisme. Men Rigsdagsparlamentarisme har Intet at gjøre med Tolammer-systemet. Man har Rigsdagsparlamentarisme i Norge, og maaske kan man siges at have det i Sverig, men Tolammer-system og Rigsdagsparlamentarisme have Intet at gjøre. Der er kun een Art Parlamentarisme, det er Folkethingsparlamentarisme, og der er kun een Art Folkethingsparlamentarisme, det er den, hvorefter Folkethinget har hele Magten. Det Andet kan man for min Skyld ligesaa gjerne kalde parlamentarisk Forfatning, som man kan kalde hint en monarkisk Forfatning, men ligesaa lidt som Monarken er Tyngepunktet her i Landet, ligesaa vist er det, at den Parlamentarisme, som Forfatningen af 1866 giver for ordinære Forhold, ikke er ren Parlamentarisme, thi der mangler Betingelsen, at Magten er paa een Haand. Delt Monarkisme kalder man Oligarki, men delt Parlamentarisme, har man ikke noget Ord for — Parlamentarisme Nr. 2 kunde man kalde den — det er den Tilstand, vi have her i Landet. Hvad man end i Fremtiden vil komme til, saa er det i alt Fald Forfatningen af 1866, vi have, og det er, om jeg saa maa sige, det Karakteristiske ved Forfatningen af 1866, at den under ordinære Forhold er en Forfatning uden Midtpunkt, en Centrifugalforsatning. Det er en Ulempe, men en Ulempe, man er nødt til at erkjende. Det kan ikke hjælpe at luffe Vinene for Ulemperne; man løser dem ikke, man kommer ikke bort derafra ved at ville slaa igjennem fra den ene eller den anden Side. Der er kun een Maade at løse Ulemperne paa, det er at forstaa dem, at forstaa hinanden og forstaa Midlerne til at komme ud over Vanskelighederne. Hvad er nu Følgen, og hvad maa Følgen blive af en saadan Forfatning? Ja, det er, der er fulgt paa, er Misforstaaelser, den ene værre end den anden, og det kunde ikke være anderledes. Denne Forfatning, som jeg har skildret den, fremgaet af Forfatningen af 1849, beholdende den almindelige Valgret for overordentlige Tilfælde som sidste Nødhjælp, maa under ordinære Forhold stille sig saaledes, at den ikke hurtig og raft kan klare Forholdene, og det har ført og maatte nødvendig føre til Misforstaaelser. Det har ført Landstinget ind paa den aldeles fortvivlede Theori om Thingenes Rigeberettigelse, et saa raat juri-